

Một phán quyết “ngang hời” Philippines dù không ngăn được ngấn đòng ngấn đòng Trung Quốc theo đuổi mục đích, nhưng nó sẽ có tác động khích lệ và mang lại cho những quốc gia tuyên bố chủ quyền khác nhiều cơ hội hơn để đối phó với các hành vi quyết đoán của Trung Quốc trên biển.

Phán quyết sắp tới của Tòa Trọng tài liên quan đến vịnh Kiển Trung Quốc của Philippines sẽ làm suy yếu những tuyên bố chủ quyền của Bắc Kinh đối với Biển Đông song không ngăn cản được nước này theo đuổi những lợi ích của họ tại khu vực. Tuy nhiên, phán quyết “ng h” Philippines sẽ có tác động khích lệ các quốc gia cũng có tuyên bố chủ quyền tại đây, mang lợi cho những nước này nhiều hơn họ nên để phó vùi các hành vi quyết đoán của Trung Quốc trên biển.

Mặc dù tham gia Công ước Liên hiệp quốc về Luật Biển (UNCLOS), song Trung Quốc cho rằng Tòa không có quyền đưa ra một phán quyết mang tính ràng buộc về vấn đề này. Quan điểm của Bắc Kinh gói gọn trong 3 điểm: Thứ nhất, biển chủ vịnh Kiển là chủ quyền đối với một số cấu trúc địa lý không thuộc phạm vi điều chỉnh của UNCLOS; thứ hai, Trung Quốc và Philippines có thể thỏa thuận song phương giải quyết các vấn đề tranh chấp bằng đàm phán nên việc Manila đưa phoong khiển Trung Quốc lên PCA là “vi phạm thỏa thuận”; thứ ba, kể từ sau vấn đề tranh chấp thuộc phạm vi điều chỉnh của UNCLOS, đây vẫn là trình tự phân định biển của hai quốc gia.

Đối với Philippines, Biển Đông là con đường huyết mạch của quốc gia này với các thị trường quốc tế, vận chuyển hàng hóa nhập khẩu cũng như phục vụ ngành chủ yếu còn non trẻ của nước này. Ngoài ra, hầu hết dân cư các vùng duyên hải của nước này kiếm sống bằng nghề đánh bắt cá. Nếu Manila đánh mất lợi thế trong cuộc tranh chấp lãnh hải này, vịnh biển chính trị vẫn đã yếu của Philippines sẽ càng bủn xỉn.

Vào đầu những năm 1990, Manila đã trở thành gia hạn hiệp định có thể thối Chiển tranh Lành với Washington về vấn đề đất liền của quân đội Mỹ tại nước này. Song sự hi vọng của Trung Quốc rất cụ thể đã khiến Manila phải thay đổi lập trường. Sự ủng hộ của Mỹ đã giúp Manila thêm quyết tâm báo v những tuyên bố chủ quyền của mình bất chấp nguy cơ phải tiếp nhận những giao dịch thương mại lớn với Trung Quốc. Mặc, tuy về mặt chính thức từ ra trung lập, song tháng 12/2014 đã đưa ra một báo cáo bác bỏ các chủ quyền của Trung Quốc trên Biển Đông. Đến tháng 7/2015, Mỹ lại ra tiếp một báo cáo trong đó tuyên bố rằng Trung Quốc, với tư cách là một nước tham gia UNCLOS, có nghĩa vụ phải tuân thủ phán quyết của Tòa.

Tòa Trọng tài cuối cùng sẽ đưa ra phán quyết của mình và nhiều khả năng “không có lợi cho Trung Quốc”. Song điều đó không có nghĩa phán quyết của PCA

sẽ làm thay đổi sâu sắc tình hình khu vực. Thực tế cho thấy Trung Quốc là một cường quốc mạnh mẽ tại Thái Bình Dương, và họ vẫn chiếm đóng nhiều đảo bất chấp những quy định của luật pháp quốc tế. Một báo cáo năm 2015 của Bộ Ngoại giao Mỹ ước tính Trung Quốc đã bồi đắp 7 bãi đá thu hẹp quần đảo Trường Sa (diện tích được mở rộng lên tới hơn 1.300 hecta) mặc dù những thực thể này nằm trong vùng biển mà PCA tạm ấn định năm 2013. Tuy nhiên, không thể nói rằng việc kiện của Philippines sẽ không có tác động. Luật quốc tế và các thể chế như Liên Hợp Quốc thực chất là những công cụ để thông qua đó các quốc gia cùng có lợi ích của mình bằng cách kiểm soát đối thủ và trợ giúp các đồng minh. Một muợn thông qua những cơ chế và nguyên tắc quốc tế như “tự do hàng hải” cùng với tình hình của mình để tạo sức mạnh trong đàm phán cho các đối tác trong khu vực. Một phán quyết có lợi cho Philippines, tuy chỉ có ý nghĩa biểu tượng, song sẽ mang lợi cho Washington tính hợp pháp để hỗ trợ các bên tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông cùng đối phó với Bắc Kinh.

Trong khi đó, Trung Quốc có rất ít phương án để đối phó với phán quyết của Tòa Trọng tài. Về lý thuyết, Bắc Kinh có thể rút khỏi UNCLOS. Tuy nhiên, điều đó sẽ “hại nhiều hơn lợi” bởi việc rút khỏi UNCLOS sẽ phải mất 1 năm kể từ khi Bắc Kinh chính thức tuyên bố và trong thời gian đó các quốc gia tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông vẫn có thể thời gian để theo đuổi việc kiện chống Trung Quốc đến phút chót. Ngoài ra, nếu Trung Quốc vẫn tiếp tục là đối tượng trong phán quyết của Tòa liên quan đến việc kiện của Philippines, Bắc Kinh sẽ không thể sử dụng UNCLOS phục vụ cho những mục đích của mình. Trung Quốc lâu nay vẫn muợn khai thác các đáy biển trong khu vực, điều mà UNCLOS có thể trợ giúp, và hiện Bắc Kinh đang dựa vào UNCLOS để khẳng định những tuyên bố chủ quyền chống lại Nhật Bản và biển Hoa Đông.

Có thể Trung Quốc sẽ lựa chọn cách tiếp cận ít gay gắt nhất để duy trì lập trường hiện nay của nước này đối với Biển Đông, không ngừng rình vờ tranh chấp chủ quyền năm ngoài phạm vi điều chỉnh của UNCLOS. Ngoài ra, Bắc Kinh sẽ tiếp tục theo đuổi những lợi ích của họ tại khu vực - song song với đó là Mỹ sẽ tiếp tục tìm cách ngăn chặn Trung Quốc - trong khi các bên (yêu cầu) có tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông sẽ phải chờ đợi một báo cáo về đường biên giới trên biển hiện nay của mình.

Theo [Stratfor](#)

Trần Quang (gt)

